

CRIMINELEN PAKKEN DOOR 'CRIMINEEL' TE DENKEN

18 januari 2021 • 5 min leestijd

Het Ondermijningslab in de regio Brabant-Zeeland probeert criminele netwerken in kaart te krijgen en te verstoren. Het project is een succes en wordt daarom nu landelijk uitgerold. Drie betrokkenen vertellen waarom het Ondermijningslab een nieuwe stap is in het bestrijden van criminaliteit.

ZO VOORKOMEN WE SAMEN ONDERMIJNENDE CRIMINALITEIT

Ontdek concrete tips om samen te werken tegen ondermijnende criminaliteit.

DOWNLOAD)

In misdaadseries probeert de onderwereld ogenschijnlijk nette burgers voor het criminele karretje te spannen. Drugskartels infiltreren in bonafide bedrijven, kopen ambtenaren om, zij regelen het transport, pikken hun waar op in de haven, incasseren geld, worden gepakt en vaak ook nog veroordeeld. En dat allemaal in één aflevering van 45 minuten. Dat is weliswaar wat minder realistisch dan de werkelijkheid. Maar dat criminelen de gewone maatschappij nodig hebben om hun

zaken te verdoezelen, hun handelswaar te slijten en geld wit te wassen, is waar. De onderwereld kan niet succesvol zijn zonder de bovenwereld.

ONDERMIJNING: VERMENGING VAN ONDERWERELD EN BOVENWERELD

[Het Ondermijningslab, dat in 2017 als proef van start ging](#) als samenwerking tussen TNO en Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland, is een andere manier om criminele netwerken in kaart te brengen en criminelen te verstoren. Niet alleen om de misdaad tegen te gaan, maar ook om de samenleving te beschermen. “Als de onderwereld zich met de bovenwereld vermengt, ondermijnt dat de rechtstaat en de economie,” zegt Jordy De Schepper, regionaal programmaleider van de Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland. Hij geeft in de regio Oost-Brabant uitvoering aan het Ondermijningslab.

“De onderwereld kan niet succesvol zijn zonder de bovenwereld”

BETERE INFORMATIE DOOR HECHTE SAMENWERKING

Bijzonder aan het Ondermijningslab is de hechte samenwerking tussen diverse partijen. De Schepper: “De onderwereld maakt gebruik van een groot aantal faciliteiten in de bovenwereld. Er moet opslagruimte gehuurd worden, geld moet ergens worden ondergebracht en witgewassen, er zijn vaak vergunningen nodig of er moet stroom worden geleverd. Zo worden criminele sporen achtergelaten waar verschillende instanties (zoals Belastingdienst, FIOD, gemeentes en politie) op kunnen acteren. Door gegevens uit bestanden te koppelen, komt bijvoorbeeld fraude of een ongebruikelijke transactie aan het licht. Ook werken we in gerichte acties samen om criminelen vroegtijdig te verstoren.”

BURGERS BEWUST MAKEN

Een belangrijk onderdeel van de samenwerking is de burger bewust te maken van mogelijke criminele activiteiten. Burgers zijn in de opsporing belangrijk. Zij zijn de oren en ogen van het lokale gezag en kunnen het Ondermijningslab van cruciale informatie voorzien. “Als je weet hoe de onderwereld te werk gaat, kijk je met andere

ogen naar je omgeving,” licht De Schepper toe. “Dan valt je op dat er in één straat wel heel veel nagelstudio's of kapsalons zitten. Of merk je op dat er bij een boerderij waar normaal gesproken weinig gebeurt ineens frequent of op ongebruikelijke tijdstippen bestelbusjes staan.”

GEDRAG VOORSPELLEN

Bij het Ondermijningslab wordt wetenschappelijke kennis toegepast, vaak uit de sociale wetenschappen. TNO'er Rosemarie Huver is gepromoveerd als psycholoog en leidt het Ondermijningslab: “Menselijk gedrag is moeilijk te voorspellen, maar dat proberen we wel. Hoe gaan criminelen reageren op een bepaalde actie van de overheid? Welke strategie kun je dan het beste toepassen?”

In veel regionale teams, waarin (overheids)instanties en politie samenwerken om ondermijning tegen te gaan, zit een wetenschapper van TNO, een ‘scientist on the job’ zoals we dat noemen. Die mensen hebben de afgelopen drie jaar enorm veel toegevoegde waarde gehad. Hoe dat werkt? We weten bijvoorbeeld dat mensen die onder druk staan, terugvallen op dominante gedragsreflexen. Als de politie iemand wil oppakken kan een scientist on the job helpen bij de analyse van zo’n casus. Is of

was deze persoon in het verleden gewelddadig? Heeft hij of zij specifieke gedragsstoornissen? Op basis daarvan adviseren we dan bijvoorbeeld of politie de-escalerend te werk moet gaan of dat het juist kan helpen om de druk iets op te voeren zodat iemand fouten gaat maken.”

Maar psychologische inzichten werken ook de andere kant op. Criminelen proberen onder meer met intimidatie zaken gedaan te krijgen in de bovenwereld. Huver: “Op basis van wetenschappelijke kennis hebben we een intimidatiemodel ontwikkeld. Hiermee worden tweehonderd gemeenteambtenaren getrained op het omgaan met intimidatie. We kunnen hen hiermee weerbaarder maken.”

“Door het toepassen van wetenschappelijke kennis kunnen we de crimineel een paar stappen voor te zijn”

LEREN DENKEN ALS EEN CRIMINEEL

Jordy De Schepper is vol lof over de rol van de toegepaste wetenschappelijke kennis. “Ik denk dat we daarmee tien jaar aan tijd hebben gewonnen,” zegt hij. “Het stelt ons in staat de crimineel een paar stappen voor te zijn of eerder en gericht te reageren.” Uit sociaal-wetenschappelijk onderzoek blijkt bijvoorbeeld dat het vooruitzicht van gevangenisstraf voor veel criminelen niet afschrikwekkend is.

De Schepper: “Ze zijn vaak gevoeliger voor verlies van status. Pak hun dure auto's en huizen af, verstoor hun acties. Daar raak je ze meer mee. Heel belangrijk is ook dat wij ons kunnen inleven in de geest van de crimineel. Wat drijft hem of haar? TNO heeft een bordspel ontwikkeld waarmee alle betrokkenen in het hoofd van de crimineel en zijn of haar activiteiten moeten kruipen. Andere deelnemers aan het spel moeten door het uitwisselen van informatie en het inzetten van acties de crimineel vroegtijdig dwarszitten en ontmoedigen.” Het is dus leren 'denken als een crimineel' om met gerichte tegenmaatregelen te kunnen komen. Die maatregelen zijn heel divers.

“TNO heeft een bordspel ontwikkeld waarmee alle betrokkenen in het hoofd van de crimineel en zijn of haar activiteiten moeten kruipen”

PRAKTISCHE GIDS

Een van de resultaten van drie jaar Ondermijningslab is een praktische handleiding voor betere samenwerking tussen de verschillende partijen. TNO'er José Kerstholt, die ook hoogleraar is aan de Universiteit Twente, was er nauw bij betrokken.

“Samenwerken lijkt heel vanzelfsprekend maar is in de praktijk lastig,” zegt ze. “Er liggen tal van valkuilen op de loer. Bijvoorbeeld dat iedereen door een eigen bril naar de werkelijkheid kijkt. Als we de afgelopen drie jaar iets geleerd hebben, dan is het hoe sterk en hardnekkig dat ‘eigen frame’ kan zijn.

Om dat te veranderen, moet je je eerst bewust zijn van je eigen frame, de bril die je op hebt. Snappen dat je bij een organisatie werkt die eigen doelen heeft en dat die doelen anders kunnen zijn bij andere organisaties. Ons boekje geeft concrete tips om de samenwerking te optimaliseren.” Kerstholt ziet een rol voor het boekje bij de opleiding van iedereen die bij het Ondermijningslab betrokken is. “Dat er zoveel verschillende partijen aan tafel zitten is een grote doorbraak. Het leidt tot out-of-the-box-denken en creatieve oplossingen. Die zijn nodig om de crimineel, die ook innovatief is, voor te blijven.”

Het Ondermijningslab van TNO en de Regionale ...

Samenwerking van het Ondermijningslab tussen TNO en Taskforce-RIEC Brabant-Zeeland

Zoek binnen TNO Insights

AANDACHTSGEBIEDEN

DEFENSIE & VEILIGHEID)

TNO UPDATES

MIS GEEN INTERESSANTE ARTIKELEN MEER! MELD JE AAN VOOR DE UPDATES.

AANMELDEN)

CONTACT

DR. ROSEMARIE HUVER-ROLFF

STRESS WEERBAARHEID

ADAPTIVITEIT

HOOG RISICO

PROFESSIONALS

**MENSELIJK PRESTEREN &
GEZONDHEID**

📍 Locatie Soesterberg

☎ 088 866 32 14

STEL HIER JE VRAAG AAN DR. >
ROSEMARIE HUVER-ROLFF

NIEUWS

KNRM, KPN EN TNO DOEN TEST MET DRONE VOOR DETECTIE DRENKELINGEN

09 JUNI 2021

[> Lees verder](#)

**JOHNS HOPKINS APL EN TNO ONDERTEKENEN MEMORANDUM OF UNDERSTANDING
VOOR GEZAMENLIJK ONDERZOEK EN TECHNOLOGISCHE ONTWIKKELING**

20 APRIL 2021

[> Lees verder](#)

NIEUWE MIJLPAAL WAARBORGEN PRIVACY BIJ GEZICHTSHERKENNING

19 FEBRUARI 2021

[> Lees verder](#)

**BEATRICE DE GRAAF BENOEMD TOT VOORZITTER STRATEGISCHE ADVIESRAAD TNO
DEFENSIE EN VEILIGHEID**

11 FEBRUARI 2021

[> Lees verder](#)